

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ DİJİTAL ORTAMLARDAKİ YAZMA ALIŞKANLIKLARI

Doç. Dr. Sedat Maden
Giresun Üniversitesi
sedat.maden@giresun.edu.tr

Emrullah Banaz
Akdeniz Üniversitesi
emrullahbanaz@hotmail.com

Okt. Aslı Maden
Giresun Üniversitesi
asli.maden@giresun.edu.tr

Özet

Araştırmada, Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, betimsel nitelik taşıdığından tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 103 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Adayların dijital yazma alışkanlıklarını tespit etmek için ilgili alanyazından hareketle araştırmacılar tarafından bir ölçek geliştirilmiştir. Hazırlanan ölçme aracı araştırmacılar tarafından örneklemdaki adaylara elden ulaştırılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler, aritmetik ortalama, bağımsız örneklemler *t* testi ve tek yönlü varyans analizi (*ANOVA*) istatistik teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının (4-*Her Zaman* ile 1-*Hiçbir Zaman* aralığında) ortalamasının üstünde (2,70) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, dijital yazma alışkanlıklarının günlük haberleşme dışında yazı yazma ve sosyal medya hesabı sahibi olmaya bağlı olarak arttığı ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Dijital okuryazarlık, yazma, alışkanlık, Türkçe, öğretmen adayları.

WRITING HABITS OF PRE- SERVICE TURKISH LANGUAGE TEACHERS IN DIGITAL PLATFORMS

Abstract

The present study aims to determine pre-service Turkish language teachers' writing habits in digital platforms. Since the study has descriptive features, survey model is adopted. The sampling of the study consists of 103 pre-service Turkish language teachers who are studying in the Faculty of Education at Giresun University. With the purpose of identifying the participants' digital writing habits, the researchers have developed a scale based on the relevant literature. The prepared scale is given to the participants by the researchers. The collected data are analysed by using the statistical techniques of arithmetic score, independent samples t-test and one way ANOVA. The findings show that the writing habits of pre-service Turkish teachers in digital platforms (between the range of 4- Always and 1-Never) is above the average (2,70). Besides, one of the results of the study is that except for daily communication, digital writing habits increase depending on writing and having a social media account.

Keywords: Digital literacy, writing, habit, Turkish, pre-service teachers.

GİRİŞ

İnsanlar hayatlarını kolaylaştırabilecek olan her türlü bilim ve teknoloji ürününü vakit kaybetmeksizin kullanmaya başlamaktadır. İnternet erişimi ile beraber bilgisayarlar, akıllı cep telefonları ve tabletler, ayrıca ev ve işyerlerindeki diğer teknolojik araç-gereçler bilgi edinme ve haberleşme gibi birçok amaç için günümüzde her yaştan insanın vazgeçemediği birer araç hâlini almıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin hane halkı verilerine göre, ülkemizde internet kullanımında ilk sırayı sosyal medya üzerindeki paylaşımlar (%83,7) almaktadır. Bireyler bilgisayarlarından ya da akıllı telefonlarından sosyal medya ortamlarında profil oluşturmak, bilgi edinmek, paylaşmak, mesaj ve fotoğraf göndermek için interneti kullanmaktadırlar. Hane halkı interneti ikinci sırada sağlıkla ilgili bilgi alma (%69,6), üçüncü sırada ise online dergi, gazete ve haberleri takip etmek (%68,2) için kullandığı tespit edilmiştir. Burada da bireylerin yoğun bir şekilde düşüncelerini paylaşmak ya da iletişim kurmak amacıyla okuma ve yazma becerilerini kullandığı görülmektedir (TÜİK, 2017).

Teknolojinin insan yaşamını etkilemesi ile birlikte dil becerilerinin kullanımında diğer bir deyişle iletişim faaliyetlerinde de değişimler meydana gelmektedir. İletişim kaynaklarının teknolojiye bağlı olarak çeşitlenmesi ile birlikte kendimizi "daha geniş bir mesaj çeşitliliğine açmaya adapte eder, daha sonra da bu mesajları yeni öğeler için analiz eder ve bu unsurları değerlerini takdir etmek için değerlendirir" hâle gelmiş bulmaktayız (Bulunmaz, 2017:40). Artık insanlar bilgi edinmek için basılı kaynaklar ile beraber dijital ortamlardaki elektronik kaynakları, istek, görüş ve önerilerini paylaşmak için de kalem ve kâğıt yerine ekran ve klavyeleri kullanmaktadır. Bu değişim dil kullananları daha farklı becerilerle donatırken dil öğretimi süreçlerinde de dijital ortamlarda okuma, dinleme ve konuşma, yazma eylemlerinin doğru ve etkili biçimde nasıl gerçekleşeceğine dair yenilikler öğrencilere sunulmaktadır. Kalem yerine klavyenin kâğıt yerine ekranın kullanıldığı dijital ortamlardaki yazma eylemi hız, kolay düzeltme ve paylaşma gibi önemli üstünlükleri yazara sunmaktadır. Bu nedenle yazma eğitimi sürecinde, becerinin kazandırılmasında esas olan kalem ve kâğıt üzerinden hareket edilmesi olsa da, elektronik yazma becerisi öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bir konudur.

Günümüzde teknolojinin yaşam alanlarını etkilemesi ile birlikte iletişim süreçleri ve dil becerilerinin kullanımında değişimler yaşanmaktadır. Özellikle internet kullanımı, insanların bilgi edinme için internet ağı üzerinden dijital kaynakları okumasını aynı zamanda elektronik posta ve sosyal medya ortamları ile de yazılı paylaşımlarda bulunmasını sağlamıştır. E-posta, blog, viki, twitter, whatsapp gibi dijital ortamlarda yazılı iletişim kuran bireylerin kalem ve kâğıt kullananlara göre değişen birtakım becerileri sergiledikleri araştırmalarda ortaya konulmaktadır (Kress, 2003; Alvarez, 2012). Bu durum, okuma ve yazma becerisinin sergilenmesine yeni bir boyut kazandırmıştır.

Teknolojik gelişmelerle dönüşen yazma becerileri üzerine yapılan araştırmalar, kalem ve klavye ile yazı yazma arasında önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. "Bu farklılıklar el hareketleri, dikkat, anlama ve zihinsel işlemler yönüyle ele alınmakta, hem olumlu hem de olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Klavye ile yazma bireyin yazma hareketlerini ve harflere ilişkin yön algılarını değiştirmektedir. Sürekli klavye kullanan yetişkinlerde bu durum açıkça görülmektedir. Ayrıca gözün hem ekrandaki yazıları izlemesi hem de klavyede tuşların yerini bulmaya çalışması, dikkatin ikiye bölünmesine neden olmaktadır. Parmakların sürekli klavye üzerinde gezmesi, tuşların ses çıkarması gibi durumlar bedensel ve zihinsel yorgunluğu artırıcı olmaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen klavye ile yazmanın bireylere çeşitli yararları vardır. Klavye ile yazı yazarken iki el birlikte kullanılmaktadır. Bu durum beynimizin her iki yarım küresini harekete geçirmekte, üst düzey dikkat, yaratıcılık, üreticilik gibi çeşitli becerileri geliştirici olmaktadır. Bunun yanında hızlı yazma, nitelikli yazma, nitelikli ve okunaklı metinler üretme gibi yararları da bilinmektedir" (Güneş, 2013:373-374). Tüm bu ayrıt edici özelliklere rağmen dijital araçlarla yazma bugünün kuşağının doğasında var olan bir beceriler bütünüdür. Alanazi (2013:22)'e göre, bugünün çocukları ve gençliği dijital yerli adlandırmasını taşıyan bir kuşaktır. Zaten doğuştan elektronik araçları kullanma yeteneğine sahiplerdir. Facebook, Twitter gibi medya ortamlarındaki metinleri okuma, aynı zamanda bu ortamlar üzerinden yazılı metin paylaşımı, ödev takibi ve eğlenme ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bu nedenle, çocuk ve gençlerin okul ortamında

eğitiminde motivasyonu, ilgilerini ve sonucunda başarıyı yükseltmek için dijital ortam ve araçlardan yararlanılması yerinde olacaktır. Lenhart ve arkadaşlarının (2008:24), öğrencilerin dijital ortamlarda yazı yazmayı, kalemle yazmadan daha çok istediği, hatta elektronik araçlarla yazmayı okul dışındaki yaşamlarının bir parçası olarak gördükleri belirlenmiştir. "Bugün Türkiye'de yazma becerisinin eğitimi ilkokul birinci sınıfta başlamaktadır. Kalem, defter, silgi ve kalem tıraş, öğrencilerin yazma araç ve gereçleridir. Ancak teknolojik gelişmeler klavye ve ekran gibi yeni yazma araçlarını da geliştirmiştir. Her ne kadar ne ilkokul ne de ortaokul Türkçe programlarında ve ders içeriklerinde ekrana yazma becerisinin gelişimine yönelik kazanımlar ve yöntem ve teknikler olmasa da öğrenci ders dışı zamanlarda ekrana yazma becerisini ailesi veya kendi merakı yoluyla geliştirmektedir. Ülkemiz okullarında kısa zaman içerisinde kalemin yerini klavyenin, kâğıdın yerini ise ekran yüzeylerinin alması kaçınılmaz gözükmektedir" (Duran, 2013: 181). Bahsedilen tespitler, bugünün kuşağına okul ortamında sadece kalemle yazma çalışmaları yaptırılmasının yeterli olmayacağını göstermektedir. Okul ortamında öğrencilerin dijital ilgi ve yeteneklerinden yararlanılmalı, onlara yazdıklarını online platformlarda paylaşma imkânı sunulmalıdır. Elektronik metinler ve kitapları okuyarak bilgi edinmeleri ve klavyeleri kullanarak paylaşmaları sağlanmalıdır. Böylece öğrenciler kendi yaşlıları arasında yazdıklarını rahatlıkla paylaşabilen, yetenekleri ölçüsünde de yazarlığını geliştirebilen bir seviyeye ulaşabileceklerdir.

Meslek hayatlarında yazma eğitimi verecek öğretmen adaylarının çağın koşullarına uygun olarak dijital araçlar üzerinde yazarak iletişim kurma konusunda gerekli yeterliliğe sahip olmaları öğretim sürecindeki başarılarını etkileyecek faktörlerdendir. Aynı zamanda Türkçe öğretmeni olacak adayların dijital ortamlarda yazmaya yönelik tercih, tutum ve alışkanlıkları belirlenmeli ve geliştirilmeli, varsa eksiklik ve olumsuzlukların lisans döneminde giderilmeye çalışılmalıdır. Bu sayede öğretmen adayları, çağın gereklerine uygun olarak hizmet öncesinde eğitilebilecek ve öğrencilerine kalemle yazma ile birlikte klavye ve diğer elektronik araçlar üzerine yazma konusunda da örnek olabileceklerdir.

Bu bağlamda, hizmet öncesi evrede Türkçe öğretmeni adaylarının dijital veya e-yazma alışkanlıklarının belirlenmesinin konuyla ilgili farkındalık oluşturmada, eğitim içeriklerini düzenlemede ve gerekli tedbirleri almada faydalı olacağı öngörülmektedir. Bahsedilen gerekçelerden hareketle, araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorular yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları ne düzeydedir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları basılı kitap okuma alışkanlığı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları günlük haberleşme dışı yazma değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları cep telefonundan internete girme değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları sosyal medya hesabı sahibi olma değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çünkü tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2013: 77).

Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir. Örnekleme, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 103 Türkçe öğretmeni adayından oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarını tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından ilgili alanyazındaki araştırmalardan hareketle "*Elektronik Yazma Alışkanlıkları Ölçeği*" hazırlanmıştır. Ölçeğin hazırlanma aşamasında öncelikle; kalemle yazma alışkanlığı ile ilgili ölçekler taranmış, ardından klavye ile dijital ortamlarda gerçekleştirilen yazma alışkanlıklarına yönelik 30 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu ile ilgili alan eğitimi akademisyenlerinden (n=3) ve Türkçe (n=2) ile Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinden (n=1) görüş alınarak kapsam geçerliliğini sağlayan 28 madde seçilmiştir. Taslak ölçek ile ilgili 30 Türkçe öğretmeni adayı üzerinde ön uygulama yapılmış ve ölçeğin tamamına ait Cronbach's Alpha değerini $\alpha=0,86$ ve varyansı 65,70 olarak tespit edilmiştir. İç tutarlık katsayısı 0.60'ın altında olan 2 madde ölçekten çıkartılarak ölçeğe 26 maddelik son hâli verilmiştir. Ölçek (4) *Her Zaman* (3) *Çoğunlukla* (2) *Ara Sıra* (1) *Hiçbir Zaman* aralığında ölçeklendirilmiştir. Ölçek, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından elden ulaştırılmış ve toplanmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, araştırma amacı ve alt problemler doğrultusunda, SPSS 16.0 programı kullanılarak çözümlenmiş; bulgular, tablolar hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde, dijital ortamlardaki e-yazma alışkanlıkları ortalamalarının çözümlenmesinde aritmetik ortalama ($\bar{X}$), cinsiyet, basılı materyal okuma süresi, günlük haberleşme dışı yazma, cepten internete girme ve sosyal medya hesabı sahibi olma değişkenlerinin etkisini test etmek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (**ANOVA**) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p<0,05$) olarak uygulanmıştır.

BULGULAR

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarına dair bulgular, yazma psikolojisi, amacı ve günlük kullanım boyutları altında tasnif edilerek aşağıda tablo hâlinde gösterilmiştir. Ayrıca diğer alt problemlere ilişkin bulgular da tablolar hâlinde sunulmaktadır.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dijital Ortamlardaki Yazma Alışkanlıkları

Tablo 1: Psikolojik Boyutu ile İlgili Bulgular

Dijital Yazmanın Psikolojik (ilgi, tutum) Boyutu	N	$\bar{x}$	Standart Sapma
Elektronik cihazlarla (klavye/dijital kalem) yazmaya karşı ilgi duyarım.	103	2,3204	,94156
Elektronik cihazlarda yazarken kendimi rahat hissedirim.		2,2621	,86275
Dijital ortamlarda yazmaya karşı endişelerim var.		2,5922	,77253
Teknoloji aracılığı ile yazı yazdığım da yazma becerilerim kısıtlanır.		2,6602	,97572
Dijital ortamlarda yazma, anlatıma yönelik motivasyonumu artırır.		2,9029	,95501
Dijital ortamlarda yazdıklarım a kolayca dönütler almam beni memnun eder.		3,0291	,87958
Klavye ile dijital ortama yazdığım da kendimi güvende hissedirim.		2,2039	,74570
Klavye ile yazı yazarak düşüncelerimi aktarmak yaşamımı kolaylaştırır.		2,6893	,89694
Klavye ile yazılar yazmayı yaşamımın vazgeçilmez bir parçası olarak görürüm.		2,9223	,96700

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde; *yazmanın psikolojik boyutuyla* ilgili olan dönüt alma ve memnuniyet ($\bar{x}=3,02$), yazma motivasyonu ($\bar{x}=2,90$) ve vazgeçilmez olma ($\bar{x}=2,92$) açısından adayların yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile dijital ortamlar adayların yazma becerisine ilişkin motivasyonu, memnuniyeti artırmakta ve yazmanın yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline gelmektedir.

Tablo 2: Yazma Amacı ile İlgili Bulgular

Dijital Yazmanın Amaçları Boyutu	N	$\bar{x}$	Standart Sapma
Düşüncelerimi paylaşmak için cep telefonu ve diğer dijital cihazları sürekli kullanım.	103	2,3398	,86945
Haberleşmek ve bilgi alışverişinde bulunmak için elektronik cihazlarda klavye ile yazılar yazarım.		3,0777	,80060
Eğlenmek ve keyif almak için elektronik ortamlarda yazılar yazarım.		2,9223	,96700

Yazma amacı ile ilgili boyuta dair adayların dijital ortamlarda yazı yazarken daha çok haberleşmek ve bilgi alışverişinde bulunmak ($\bar{x}=3,07$) amacını güttükleri belirlenmiştir. Bununla birlikte elektronik cihazlarda eğlenmek ve keyif almak amacıyla ($\bar{x}=2,92$) da yazma eylemini gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Tablo 3: Günlük Kullanım Boyutla İlgili Bulgular

Dijital Yazmanın Günlük Kullanım Boyutu	N	$\bar{x}$	Standart Sapma
Yazılı iletişim kuracağım zaman kalemde ziyade klavyeyi tercih ederim.	103	2,6893	,95002
Elektronik cihazlar üzerinden klavye ile düzenli olarak yazı yazarım.		2,9709	1,01418
Elektronik cihazlar üzerinden klavye ile ihtiyaç duydukça yazı yazarım.		2,6408	,72564
Dijital ortamda yazsam da kâğıt üzerinde görmek isterim.		3,0874	,94045
Yazılı iletişim için cep telefonu gibi mobil cihazları kullanım.		2,9320	,85477
Dijital ortamlarda daha hızlı ve hatasız yazabilirim.		2,4078	,84525
Derslerde dijital cihazların klavyeleri ile yazma işlemi olunca aktif olurum.		2,6796	1,01183
Boş zamanlarımı cep telefonu üzerinde okuyarak ve yazışarak değerlendiririm.		2,9806	,80416
Dijital ortamlarda yazdıklarımın arşivlenmesine önem veririm ve yeri geldiğinde kontrol edip kullanım.		2,3495	,77597
Klavye ile yazarken sonucu görebilmek için acele ederim.		3,0583	,82635
Klavye ile yazarken cihazın özelliklerinden (otomatik tamamlama, düzeltme) ve internet kaynaklarından (sözlük, yazım kılavuzu vb.) yararlanırım.		3,2816	,69193
Dijital ortamda yazarken konuyla ilgili yazıları incelerim.		2,5631	,80037
Dijital ortamlarda yazarak başkalarıyla görüş alışverişinde bulunurum.		2,6408	,82669
Dijital ortamlarda yazdıklarım ve yazacaklarımla ilgili araştırma ve görüşmeler yaparım.		2,0971	,83448
		2,70	

Günlük kullanım boyutuna dair yazılı iletişim için kalem yerine klavyeyi tercih ettiği ($\bar{x}=2,68$), elektronik cihazlar üzerinden adayların daha çok düzenli ($\bar{x}=2,97$) olarak yazı yazdıkları, ancak ihtiyaç duydukça ($\bar{x}=2,64$) da dijital ortamlarda yazma eylemini gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamları günlük kullarımlarına dair dikkat çeken bulgulardan biri; "elektronik ortamda yazsam da kâğıt üzerinde görmek isteme" alışkanlığıdır. Adayların çoğunlukla ($\bar{x}=3,08$) elektronik ortamda yazdıklarını kâğıt üzerinde de görmek istedikleri görülmüştür. Adayların çoğunluğunun dijital ortamlarda klavye ile yazı yazarken çoğunlukla acele ettiği ($\bar{x}=3,05$), yazılı iletişim için cep telefonu gibi mobil cihazları kullandığı ($\bar{x}=2,93$) ve boş zamanlarını cep telefonu üzerinde okuyarak ve yazarak değerlendirmediği ($\bar{x}=2,98$) önemli bulgular arasındadır. Yazılı anlatım için elektronik cihazları tercih etmenin en önemli sebeplerinden biri araçların sağladığı kaydetme, düzeltme, araştırma ve diğer görsel özelliklerdir. Bu doğrultuda adayların elektronik cihazların klavyeleri ile yazarken cihazın özelliklerinden yararlanma eylemini çoğunlukla ($\bar{x}=3,28$) gerçekleştirmeleri önemlidir. Bu bulgu, konuyla yapılmış çalışmaları ve kuramsal ilkeleri desteklemektedir.

Bunlarla birlikte, adayların derslerde dijital cihazları kullanarak yazı yazınca aktifleşmeleri ($\bar{x}=2,68$) ile hızlı ve hatasız yazdıklarını ($\bar{x}=2,41$) düşünceleri diğer önemli alışkanlıklar arasındadır. Ayrıca adayların elektronik yazmaya karşı endişelerinin olduğu ($\bar{x}=2,59$) ve teknoloji aracılığıyla yazmanın becerilerini kısıtladığına ($\bar{x}=2,66$) dair olumsuz yaklaşıma sahip olduğu da tespit edilmiştir. Dijital ortamlarda yazılanların saklanması ve daha sonra kullanımına ise adayların ($\bar{x}=2,34$) ortalamasının üstünde ancak yeterince önem vermediği de belirlenmiştir.

Dijital Yazma Alışkanlıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Tablo 4: Cinsiyet Değişkeni ile İlgili Bulgular

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t	Anlamlılık Seviyesi
Erkek	44	2,7596	0,36053	1,687	0,095
Kız	59	2,6519	0,28750		

Örneklemdaki yer alan kız ve erkek adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarına ilişkin ortalamaların birbirine yakın olduğu ve anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($t=1,687$; $p>0,095$).

Dijital Yazma Alışkanlıklarının Günlük Basılı Materyal Okuma Süresi Değişkenine Göre Analizi

Tablo 5: Basılı Materyal Okuma Değişkeni ile İlgili Bulgular

	N	$\bar{x}$	Standart Sapma	F _(4,98)	Anlamlılık Seviyesi
Hiç	21	2,5568	,29079	1,747	0,146
1 Saatten Az	39	2,7811	,39482		
1 Saat	32	2,6935	,25315		
2 Saat	5	2,6385	,24264		
2 Saatten Fazla	6	2,7244	,16028		

(Levene test; 1,652, sig.0,167)

Örneklemdaki adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları ile günlük basılı materyal okuma süreleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,747$, $p>0,146$). Ancak günlük basılı materyal okuma süresi 1 saatten az olan adayların elektronik yazma ortalamalarının yüksek olması ($\bar{x}=2,7811$) ve bunu 2 saatten fazla okuma süresine ($\bar{x}=2,7244$) sahip adayların takip etmesi dikkat çekmektedir.

Dijital Yazma Alışkanlıklarının Günlük Haberleşme Dışında Yazma Durumuna Göre Analizi

Tablo 6: Haberleşme Dışında Yazma Değişkeni ile İlgili Bulgular

	N	$\bar{x}$	Standart Sapma	F _(4,98)	Anlamlılık Seviyesi	Post Hoc LSD
Hiç Yazmam (I)	70	2,6324	,29413			
Günlük tutarım	11	2,8112	,42672			
Hikâye yazarım	4	2,7788	,13823	2,559	0,043	I-J 0,008
Anı ve şiir yazarım	6	2,8013	,12737			
Not alma ve diğ. (J)	12	2,8974	,39745			

(Levene test; 1,861, sig.0,123)

Örneklemedeki adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları ile günlük haberleşme dışında yazma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (F=2,559, p.0,043). Adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları ait ortalamalar açısından not alma ve diğer ihtiyaçlar için yazı yazanlar önde yer almaktadır. Ortalamalar arasındaki anlamlı farkın kaynağını belirlemek için yapılan LSD post-hoc testinde de haberleşme dışında günlük yaşamda not alıp diğer ihtiyaçlar için yazılar yazan adaylar lehine anlamlı bir farklılık (p.0,008) olduğu görülmüştür.

Dijital Yazma Alışkanlıklarının Cep Telefonundan İnternete Girme Değişkenine Göre Analizi

Tablo 7: Cep Telefonundan İnternete Girme Değişkeni ile İlgili Bulgular

Cepten İnternet	N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t	Anlamlılık Seviyesi
Evet	92	2,7391	0,29296		
Hayır	11	2,3531	0,37441	4,006	0,000

Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının cep telefonundan internete girme durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=4,006, p.0,000). Örneklemedeki adayların önemli bir kısmının cep telefonundan internete girmesinin dijital yazma alışkanlıkları üzerinde etkili olması cep telefonu üzerinden elektronik okuma ve yazmayı tercih etmeleri ile açıklanabilir.

Dijital Yazma Alışkanlıklarının Sosyal Medya Hesabı Sahibi Olma Değişkenine Göre Analizi

Tablo 8: Sosyal Medya Hesabı Sahibi Olma Değişkeni ile İlgili Bulgular

Sosyal Medya Hesabı	N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t	Anlamlılık Seviyesi
Evet	90	2,7440	0,28528		
Hayır	13	2,3787	0,39966	4,089	0,000

Örneklemedeki adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarının sosyal medya hesabı sahibi olmaya göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (t=4,089, p.0,000). Bu bulgu, sosyal medya ortamlarında iletişim kuran adayların elektronik yazma alışkanlıklarının kurmayanlara nazaran daha yüksek olduğunu göstermektedir. Toplumun günlük yaşamda her türlü konu hakkında düşüncelerini paylaştığı ve bilgi edinmek için kullandığı sosyal medya ortamlarının elektronik yazma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemesi teknoloji çağında yaşamın doğal bir sonucu olarak görülebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Ekrandan okuma ve tuşlarla ekran üzerine yazma, klasik anlamda okuma ve yazmaya göre (göz ve parmak hareketleri gibi) önemli farklılıklar içermektedir. Okuma ve yazma öğretimi sürecinde dijital ortamların ve cihazların etkili kullanımı, dijital okuryazarlık becerilerinin doğru biçimde yeni nesillere kazandırılmasında kritik öneme sahiptir. Bu bakımdan meslek yaşamlarında okuma ve yazma öğretimi yapacak Türkçe öğretmeni adaylarının lisans döneminde dijital okuryazarlık konusunda yeterliliklerini tanımları ve varsa eksikliklerini gidermeleri fayda sağlayacaktır. Bu doğrultuda Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan araştırmada; adayların dijital yazma alışkanlıklarının ortalamasının üstünde ($\bar{x}=2,70$) olduğu tespit edilmiştir.

Yazmanın psikolojik boyutuyla ilgili olan dönüt alma ve memnuniyet, motivasyon ve vazgeçilmez olma açısından adayların yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Tornero (2004)'nin dijital ortamlarda okuma ve yazmanın öğrencilerin kendini ifade etme ve yaratıcılık konusunda anlatımlarını kolaylaştırdığına dair tespitler ile bu bulgular birbirini desteklemektedir. *Yazma amacı* ile ilgili boyuta dair adayların dijital ortamlarda yazı yazarken daha çok haberleşmek ve bilgi alışverişinde bulunmak amacını güttükleri belirlenmiştir.

Günlük kullanım boyutunda adayların çoğunlukla yazılı iletişim için kalem yerine klavyeyi ve taşınabilir cihazları bunun için tercih ettiği, elektronik cihazlar üzerinden düzenli olarak yazı yazdıkları belirlenmiştir. Bromley (2006)'in yazmanın teknoloji ile birlikte dijital araçlar üzerinden yoğun biçimde kullanılacağına değinmiştir. Bu çalışmadaki yazmanın yaşayacağı değişim ile ilgili değerlendirmeler ulaşılan bulguları anlamlandırmaktadır. Diğer taraftan Le Nouvel Observateur (2014) çalışmasında, İngiltere'de 2014 yılında üç İngiliz'den birinin 6 aydır eline hiç kalem almadığı ve kalemle yazı yazmadığına dair ilgi çekici bir bulguyu paylaşmıştır (akt. Güneş, 2016:23). Bu bulgu ile araştırmadaki adayların dijital yazmaya yönelik günlük kullanım oranları arasında benzerlik bulunmaktadır.

Adayların elektronik ortamda yazdıklarını çoğunlukla kâğıt üzerinde de görmek istedikleri de tespit edilmiştir. Elektronik yazılı metinlere yönelik güven konusunda, Merchant (2007:118)'in dijital yazma ve yazıların acemilikler içerdiğine dair tespitleri araştırma bulguları ile desteklenmektedir. Ayrıca adayların dijital ortamlarda yazarken acele ettiği de dikkat çeken bulgulardandır. Buna karşın adayların derslerde dijital cihazlar üzerinde yazınca aktifleştikleri ve bu şekilde hızlı ve hatasız yazdıklarını düşünmeleri dikkat çeken sonuçlar arasındadır. Ayrıca Alanazi (2013) e-yazmanın öğrencilerin yazmalarında bir teşvik ve motive kaynağı olma durumunu incelendiği araştırmasında, e-yazmanın öğrencilerin ilgisini çektiği, yeni beceriler bulmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olduğu ve yazma sürecinden zevk almalarında motivasyon kaynağı özelliği taşıdığına dair bulgulara ulaşmıştır. Bu bulgular ile araştırmada ulaşılan kalem yerine klavyeyi tercih etme, memnuniyet ve yazma motivasyonu etkisi ile ilgili tespitler birbiri ile örtüşmektedir. Aynı şekilde, Göçen Kabaran ve Aldan Karademir (2017)'in öğretmen adaylarına dijital öykü yazma konusunda deneyim kazandırmayı amaçlayan çalışmalarında, dijital yazma sürecinde duyuşsal durum açısından adayların memnuniyet ve heyecan duyduklarına ilişkin sonuçlar ile araştırmada ulaşılan bulgular benzerlik göstermektedir.

Dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları üzerinde *cinsiyet, günlük basılı materyal okuma* durumuna ilişkin ortalamaların birbirine yakın olduğu ve anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu ile Karasu ve Arıkan (2016)'in öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı durumları üzerinde cinsiyetin farklılık yaratmadığına dair sonuçlarla örtüşmektedir. Buna karşın, adayların dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları ile günlük haberleşme dışında yazma durumu arasında -not alma ve diğer ihtiyaçlar için yazı yazanlar lehine- farklılık tespit edilmiştir. Aynı şekilde, cep telefonundan internete girme durumunun da dijital yazma alışkanlıklarını etkilediği görülmüştür. Adayların cep telefonundan internete girmesinin dijital yazma alışkanlıkları üzerinde etkili olması, örneklemedeki adaylarının önemli bir kısmının cep telefonu üzerinden internete girmeleri ile açıklanabilir. Bir diğer önemli bulgu da, adayların sosyal medya hesabı sahibi olmalarının dijital ortamlarda yazma alışkanlıklarını etkilemesidir. Sosyal medya ortamlarında iletişim kuran, bunun için hesabı olan adayların dijital yazma

alışkanlıklarının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, 2017 yılına ait TÜİK verilerini ve Alvarez (2012)'in blog kullanmaya dair araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Dijital veya elektronik yazmaya yönelik kuramsal ve uygulamalı çalışmaların yapılması, yapılacak çalışmalarda farklı kademelerde ve farklı dijital ortamlardaki kullanıma yönelik değişikliklerin dikkate alınması ve tüm eğitim kademelerinde dijital yazma uygulamalarının programlarda ve ders kitaplarında yer almasına dair çeşitli önerilerde bulunulabilir.

Not: Bu çalışma, 2-4 Kasım 2017 tarihlerinde Malatya'da düzenlenen IX. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Alanazi, M. A. (2013). *Using electronic writing to promote students writing*. Unpublished master thesis. Eastern Washington University, USA.

Álvarez, G. (2012). New technologies in the university context: The use of blogs for developing students' reading and writing skills. *RUSC (9) 2*, 185-198.

Bromley, K. (2006). Technology and writing. In M. McKenna, L. D. Labbo, R. D. Kieffer, & D. Reinking (Eds.), *International handbook of literacy and technology* (2, 349-355). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Bulunmaz, B. (2017). Yeni medya okuryazarlığı ve haberde doğruluk algısı. *Journal of Research in Education and Teaching-Jret*, 6(3), 38-50.

Duran, E. (2013). Yazmada etkililik: Kalem ve klavyeye yönelik bir karşılaştırma. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 179-187.

Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.

Güneş, F. (2016). *Eğitimde kalem ve tuşlarla yazma tartışmaları*. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 5(1), 19-33.

Kabaran Göçen, G. ve Karademir Aldan, Ç. (2017). Digital storytelling experiences of pre-service teachers: An action research. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(6), 369-386.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 25. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu, M. ve Arıkan, D. (2016). Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım durumları ve medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi* (17)2, 549-566.

Kress, G. (2003). *Literacy in the new media age*. London: Routledge.

Lenhart, A., Smith, A., Macgill, A.R., & Arafeh, S. (2008). Writing, technology and teens. *PewResearch Center Publications*. Retrieved from

http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2008/PIP_Writing_Report_FINAL3.pdf.

Merchant, G. (2007). *Writing the future in the digital age*. *Literacy*, 41(3), 118-128.

Tornero, J. P. (2004). *Promoting digital literacy: Understanding digital literacy*. Barcelona: University of Autonomia.

Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
Journal of Research in Education and Teaching
řubat 2018 Cilt: 7 Sayı: 1 ISSN: 2146-9199

Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK] (2017). *Hane Halkı Biliřim Teknolojileri Kullanım İstatistikleri*. Ankara:
T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028